

Vitrinde Olmayanlar

F. David Peat, Nikola Tesla'nın İzinde adlı kitabında, elektriğin unutulmuş babası, eksantrik dâhi Tesla'nın izini sürüyor. Henüz Türkçeye çevrilmemiş bu ilginç kitaptan kısa bir alıntı...

Kanada Ulusal Araştırma Kurumu Başkanı Dr. Schneider öne doğru uzanıp masasının üzerindeki dosyayı eline aldı. Kapağını açıp en üstte duran mektubu içinden okumaya başladı. Bir süre sonra, kafasını kaldırmadan sordu, "Nikola Tesla hakkında ne biliyorsunuz?"

Böyle bir soru beklemediğimden bir an bocaladım. O sabah Dr. Schneider'ın beni odasına çağırdığını öğrendiğimde de çok şaşırılmıştım. Londra'da geçirdiğim bir yıllık izinden sonra teorik fizikçi olarak çalıştığım kuruma yeni dönmüştüm. O an aklıma gelen tek şeyin doğru olmasını ümit ederek bir tahminde bulundum: "Tesla Bobini. Nikola Tesla'nın icadı olsa gerek."

Benim durumumdaki herhangi bir bilim adamı da benzer bir cevap verirdi bence. Muhtelif parçalardan oluşan bir vakum sistemi bulunan bir araştırma laboratuvarında az da olsa çalışmış herkes bir Tesla bobini kullanmıştır. Görünüştü, sapı fazlaca yalıtılmış bir tornavidayı andırır, metal olan ucu küttür. Sapından çıkan kabloyu en yakın prize sokuverirsiniz. Fişini takınca alet titremeye ve vızıldamaya başlar. Aslında yüksek gerilim ve yüksek frekans elde etmeye yarayan küçük bir alettir.

Tesla bobini vakum sisteminde bir sızıntı olup olmadığını saptamak için kullanılır. Bir cam tüpün içindeki vakum "iyi" ise, bobinin metal ucu tüpe değdirildiğinde o noktada mavi bir parlaklık görülür. Öğrenciler bobini başka amaçlarla da kullanırlar, örneğin sırasının altına düşen bir şeyi almak için yere eğilen arkadaşlarının sandalyesinin üstüne koyarlar. Tabii bu hareketin sonuçları hayli çarpıcı olur.

Schneider'ın sorusu aklıma, Tesla bobininin faydalı ve komik kullanımları ve bu bobini adı Tesla olan birinin icat etmiş olması gerektiği dışında bir şey getirmemişti. Ne düşündüğümü anlamış olmalı ki gülümsedi.

"Tesla düşündüğünden çok daha fazlasını yaptı. Dünyanın ilk elektrik santrali projesi onun eseri. Niagara Şelaleleri'nin enerjisini alıp Buffalo şehrine taşıdı."

Bunu duyunca şaşırıldım. O zaman adımı daha çok duymuş olmam gerekmez miydi?

"Bana sorsanız Edison veya Westinghouse yapmıştır derdim."

"Daha da fazlasını yaptığı iddiaları var; alternatif akım kullanan sistemler, uzaktan kumandalı bir tekne, hatta telsizle iletişim." diye devam etti Schneider.

"Yok canım!" diyerek sözünü kestim, "O kadar da değil. Telsizi Marconi'nin icat ettiğini herkes bilir."

Schneider bir an durup önündeki dosyaya baktı. "Tesla'nın çok mühim şeyler yaptığını düşünen bir grup insan var. Bunların hepsi burada belgelenmiş ama doğru dürüst inceleyecek zamanım yok." Bana bakıp gülümsedi. "Belki sen zaman ayırabilirsin diye düşünmüştüm."

Çok şaşırıldım. Tesla Niagara Şelaleleri projesinde çalıştıysa, geçen yüzyıl doğmuş olmalıydı. Demek ki öleli de epey olmuştu. O zaman Araştırma Kurumu niçin elli, belki de yüz yıl öncesine ait birtakım icatlarla ilgileniyordu?

Schneider "Burada iddia ettiklerine göre," diye konuşmasını sürdürdü, "bilim dünyası Tesla'nın en büyük icadını görmezden geldi."

"Unutulmuş bir dâhi mi diyorsunuz yani? Neymiş bu büyük icat?" diye sordum.

"Çok ilginç bir şey: Radyo dalgalarıyla enerji iletimi! Elektrik enerjisini dünyanın her yerine hiç kablo kullanmadan gönderebileceğini iddia etmiş, üstelik hiç kayıp olmadan, yüzde yüz bir verimle."

"Ama bu çok çilginca. Öyle olmaz ki bu işler. Ne demek istiyordu acaba?"

Schneider sayfaları çevirdi. "Daha önce bizden bazıları icadını incelemiş ama pek önemsememişler. Ama bizim daha ayrıntılı bir inceleme yapmamız ve bu insanlara ciddi bir cevap vermemiz gerekiyor. Bunun çok kolay olmayacağını farkındayım ama."

Dosyayı bana uzattı. Sayfaları gelişigüzel çevirdim. Gazeteden kesilmiş bir yazı gözümüne çarptı. Kupürü hızla okudum. Kısa dalga banttaki parazitler, Rusların yaptığı deneyler ve yüksek gerilimden bahsediyordu. Tesla'nın adının birkaç yerde geçtiğini gördüm. Tesla bobininin de parazite yol açtığını hatırlayıp gülümsedim.

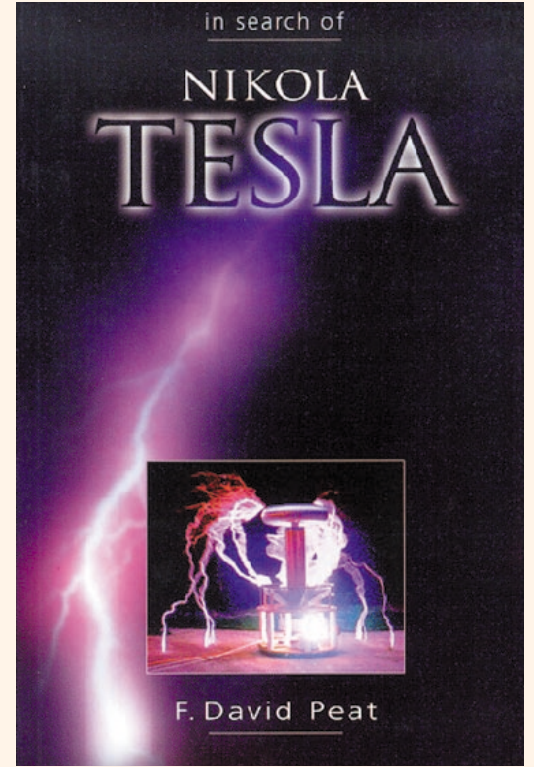
"Dev bir Tesla bobini yapmaya filan kalkışmıyordur herhalde?" diyerek espri yaptım.

Schneider gülümsemedi. Yüzüme bakmayı sürdürdü. "Olabilir. Muhtemelen öyle bir şey."

Tam ben itiraz yolu bir şeyler söylemeye başlamıştım ki Schneider ayağa kalktı. Görüşmemiz sona ermişti.

"Dosyayı al da bir bak bakalım ne çıkarabileceğin. Kimlerle istiyorsan görüş, sonra da bir rapor yazıp getir."

Arkamı dönüp kapıya doğru yürürken de "Rapor bir ya da iki ay içinde elimde olsun." dedi.

In Search of Nikola Tesla
F. David Peat
Ashgrove Publications, 1999, 144 sayfa

Odama gidip dosyayı açtım, içinden kâğıtları çıkarıp masamın üzerine yaydım. Kâğıtları tasnif ederken içimi heyecanla karışık bir önceden yaşanmışlık duygusu sardı. Geçmişte olmuş bir şeyi hatırlamış olmalıydım. Beni geçmişe bu kâğıtların kendine has kokusu ve onlara dokunmak götürmüş olmalıydı. Gençtim, üniversite kütüphanesinde kucakımda daktiloyla yazılmış bir tomar kâğıtla oturuyordum. Birkaç saat önce hocamla görüşmüştüm; bilimsel bir araştırmaya başladığım ilk gündü. Hocam kâğıtları bana uzatmış ve şöyle demişti, "Bu öğrencilerimden birinin tezi, götürüp oku. Hayli ilginç bir problem, bir bak bakalım sen ne diyeceksin."

Elimde kâğıtlarla odasından çıktığımda ne yapmam gerektiğiyle ilgili en ufak bir fikrim yoktu. Hiçbir açıklama veya öneri yapılmamıştı, yol gösteren de yoktu. Kendi fikirlerimle baş başa kalmıştım. O öğleden sonra önümde tez, kütüphanede otururken içimi korku ve şüphe kaplamıştı, ama aynı zamanda da tuhaf bir coşku. Ya tezi anlayamazsam ne olacaktı? Ya yeni bir yaklaşım geliştiremezsem? Bilim hayatım daha başlamadan bitecek miydi? O andan sonra tek başıma olduğumu fark ettim; bir anlamda artık bilimsel topluluğun bir parçasıydım ve geçmişteki büyük bilim adamları gibi ben de gizlerini yalnız çözmek gereken bir problemle karşı karşıyaydım.

Çeviri: Özlem Özbal